

Türkiye’de Kırsal Turizm Konulu Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme (2003-2016)

Çağla ALIMANOĞLU^{1*} Gökhan AYAZLAR²

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm Fakültesi, Muğla

*Sorumlu yazar

E-posta: chaglalimanoglu@hotmail.com

Geliş Tarihi: 20 Şubat 2017

Kabul Tarihi: 08 Nisan 2017

Özet

Bu araştırmanın amacı Türkiye’deki üniversitelerde kırsal turizm alanında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarını bibliyometrik özellikler çerçevesinde incelemektir. Çalışmada 2003-2016 yılları arasında yazılan lisansüstü tezler değerlendirilmiştir. Bibliyometrik özellikler olarak araştırma tasarımı, özet kurgusu, lisansüstü düzey, danışman unvanı, araştırma yılı, sayfa sayısı, araştırmanın yapıldığı bölge, örneklem sayısı, üniversite, enstitü türü ve kırsal turizmle ilişkilendirilen konular belirlenmiştir. Araştırma verileri Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. Yöktez merkezi web sayfası üzerinden ‘kırsal turizm’ anahtar kelimesiyle aratarak erişime açık olan lisansüstü tezler incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; Türkiye’de kırsal turizm alanında yapılan yüksek lisans tez çalışmalarının, doktora düzeyindeki tez çalışmalarına nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. İncelenen lisansüstü tezlerden sadece bir tanesinde, çalışma, literatür taraması olarak yapılmış, diğerlerinde uygulamalı olarak yapılmıştır. Kırsal turizmin son yıllarda popülaritesinin artmasıyla beraber bu alanda çalışılan tezler de artış göstermiştir. Tezlerin büyük bir çoğunluğunun konusu örneklem olarak seçilen bölge veya yörenin kırsal turizmi gerçekleştirmeye uygun olup olmadığı olmuştur. Aynı zamanda sayıca az olsa da kırsal turizmin sosyo-ekonomik etkilerini ve paydaşların kırsal turizme bağlı tutumlarını inceleyen çalışmalar da mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz, kırsal turizm, lisansüstü tezler, Türkiye

A Bibliometric Study on Postgraduate Thesis Studies on Rural Tourism in Turkey (2003-2016)

Abstract

The aim of this research is to examine the studies of postgraduate theses carried out in the field of rural tourism in the universities of Turkey in the frame of bibliometric properties. Postgraduate theses written between 2003-2016 have been evaluated. The topics related to research design, summary editing, postgraduate level, advisor title, research year, number of pages, research area, number of samples, university, institute type and rural tourism were determined as bibliometric features. Research data were obtained from the National Center for Theses of the Higher Education Council. On the web site of thesis center, ‘rustic tourism’ has been examined with the key word and the postgraduate theses which are open to access have been examined. According to research findings; It is observed that the master thesis studies done in rural tourism field in Turkey is more than thesis studies at the doctoral level. In only one of the undergraduate theses examined, the study was conducted as literature review and the others were applied in practice. Rural tourism has increased in popularity in recent years and the theses studied in this area have also increased. The vast majority of the theses are about whether or not the selected region or region is suitable for realizing rural tourism. There are also studies examining the socio-economic impacts of rural tourism and the stakeholders’ attitudes towards rural tourism, albeit few in number.

Keywords: Bibliometric analysis, rural tourism, postgraduate theses, Turkey

GİRİŞ

Turizm, önceleri, talep açısından toplumun belli bir kesimine hitap eden bir faaliyet iken, zamanla gelir seviyesinin artması, çalışma koşullarının iyileşmesi, teknolojik açıdan birtakım ilerlemeler sonucunda artık günümüzde turizm faaliyeti, farklı gelir grubundan, farklı ihtiyaçları olan birey ve grupların taleplerine de cevap verebilir hale gelmiştir. Turizm sektörüne olan talepte en temel belirleyicilerden biri olarak görülen, turizmin çekici unsurları arasında yer alan ‘doğal çekicilik’ faktörünün, son yıllarda revaçta olan bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm bünyesinde günden güne önem ve değer kazanması ile doğal yaşama ve kırsala olan ilgilenim artmıştır [9].

Küçükaltan’a (1997) göre, kırsal turizm tanımı “insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal

yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür” [24]. Diğer yandan turizm için kırsalın taşıdığı anlam; deniz bölgelerinde yer alan turizm merkezleri dışında, kentsel yerleşim merkezlerinden uzakta, doğal ve kültürel yapının korunduğu otantik alan olmasıdır [19]. İngiliz Turizm Konseyi (English Tourism Council) tarafından yapılan kırsal turizm tanımı ise, “Kırsal turizm insanların sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayan, bina ve doğal çevreyi geliştiren ve koruyan, turizm destinasyonlarından ekonomik fayda sağlayan turizm türü olarak, sürdürülebilir turizm içerisinde yer alan bir stratejidir” şeklindedir [11].

Günümüzde kırsal turizm, ulusal ve uluslararası anlamda değişen tatil anlayışı ile alternatif turizm türlerinden biri

olarak karşımıza çıkmaktadır [20]. Kırsal turizm, dünyanın en hızlı büyüyen turizm endüstrisinin gelişen bir alanı olarak değerlendirilmekte ve diğer turizm türleriyle kolay entegre olabilmektedir [3]. Diğer yandan kırsal turizm, insanların tatil yapma amacı doğrultusunda kırsal alanlara çekebilen; kırsal kültür, otantiklik olgusu ve doğal çevre ile uyum içerisinde olarak sürdürülebilirlik kapsamında kırsal alanların sosyal ve ekonomik gelişimine katkı sağlayan bir turizm türüdür [27, 28]. Bununla birlikte, kırsal alanlardaki turizmin tüm turizm alanlarında gerçekleştirilen toplam turizm aktivitelerinin %10-20'sini oluşturduğu düşünülmektedir [29].

Turizm endüstrisinin sosyo-ekonomik ve kültürel çevreler üzerindeki artan etkisiyle beraber akademik çevrelerdeki konumunun da değişmesiyle, turizmin bilimselliği sorgulanmaya başlamıştır [8]. Son yıllarda kırsal turizmde olan ilgi ve beklentinin artması, beraberinde kırsal turizm alanında akademik çalışmaların da artışı getirmiştir. Bu çalışmada, öncelikle bir araştırma alanı olarak kırsal turizm kavramsal olarak açıklanmakta ve sonrasında bibliyometri ve Türkiye’de yapılan bibliyometrik çalışmalar hakkında genel bir bilgi verilmektedir. Son olarak, Türkiye’de kırsal turizm alanında hazırlanmış olan lisansüstü tez çalışmalarına dair; araştırma tasarımı, özet kurgusu, lisansüstü düzey, tez danışmanlarının unvanı, araştırma yılı, sayfa sayısı, bağlı oldukları üniversite ve enstitü türü, araştırmanın yapıldığı bölge, örneklem sayısı ve kırsal turizmle ilişkilendirilen konular bakımından bir sınıflandırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında, 2003-2016 yıllarında gelişen bir alt dal olarak kırsal turizmin turizm alanındaki yeri ve önemini, bu alanda gerçekleştirilen yeni araştırmaların yönünü belirlemek mümkün olabilecektir. Beraberinde, ilgili alanın gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikte ileride yapılacak olan çalışmalar için de bir çerçeve oluşturulabilecektir. Bu açıdan araştırmanın ilerisi için bir vizyon sunabileceği düşünülmektedir.

MATERYAL ve YÖNTEM

Bibliyometri, belli bir bilim alanı ile ilgili çeşitli özelliklerin nicel ve istatistiksel olarak tanımlanıp incelenmesi ile ilgilenen bilim dalıdır. Bibliyometrik inceleme ise, yayın ya da belgelerin çeşitli kriter ve özellikler bakımından niceliksel olarak analiz edilmesidir. Turizm araştırmalarında bibliyometri tekniği ise, sıklıkla dergi ve makalelerin analizi ve değerlendirmesi için kullanılmaktadır [13].

Turizmin akademik hayata girmesiyle, turizm alanının gelişmesi için yapılan araştırma ve ortaya çıkan yayınların öneminin de büyük ölçüde arttığı gözlemlenmektedir. Diğer yandan, lisans ve lisansüstü eğitimde son yirmi yılda dünya genelinde turizm eğitimi veren üniversitelerin açıldığı görülmektedir [15]. Bununla beraber, son yıllarda turizm alanında yapılan bibliyometrik çalışmalar da yoğun bir artış görülmektedir [1,2,5,6,7,10,12,14,16,17,18,21,22,23,25,26,30,31,32,33,34,35,36]. Bu araştırmada, kırsal turizm alanında yapılan ve erişime açık olan ulusal düzeydeki lisansüstü tezlerin bibliyometrik özellikleri doğrultusunda bir alan yazın çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla yapılan alan yazın taramasının, daha sonraki yıllarda kırsal turizm alanında çalışmak isteyen akademisyen ve lisansüstü öğrencilerin konu yönelimi için bir yol belirleyici olabilecek nitelikte bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Çalışmada; Türkiye’de ‘Kırsal Turizm’ konulu lisansüstü düzeydeki tez çalışmalarının, özet kurgusu, yıllara göre göstermiş olduğu yoğunluk, konu yönelimleri, araştırma tasarımı eğilimleri, bölge ve örneklem seçimi gibi çeşitli kriterler yönünden analiz edilmesi hedeflenmektedir.

Araştırmanın amacı; Türkiye’deki üniversitelerde kırsal turizm alanında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarını bibliyometrik özellikler çerçevesinde incelemektir. Araştırma, nitel araştırma tasarımına bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma yöntemi olarak, doküman inceleme tekniği kullanılmış ve veriler ikincil kaynaklardan derlenmiştir. Bibliyometrik bir inceleme olan bu çalışmada, Türkiye’de kırsal turizm konulu lisansüstü tezlerin belirli özellikleri incelenerek, kırsal turizm alanına ilişkin birtakım veriler elde edilmiştir. Çalışmada 2003-2016 yılları arasında yazılan lisansüstü tezler değerlendirilmiştir. Araştırma verileri, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nin web sayfası üzerinden ‘kırsal turizm’ anahtar kelimesiyle aratarak edinilmiştir. Çalışmada, ulaşılabilen ve erişime açık olan lisansüstü tezler incelenerek değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırma kapsamında, kırsal turizm tezlerinden 5 tanesine içerik olarak erişilememektedir. Bu bağlamda yapılan bibliyografik çalışmanın, ileride yapılacak olan kırsal turizm konulu lisansüstü tezler için de yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Tezlerin sınıflandırılması amacıyla araştırma tasarımında belirlenen niteliksel özelliklere göre sınıflandırma işlemi, şu belirleyicilere göre yapılmıştır;

1. Kırsal turizm konulu lisansüstü tezlerin özet kurgusu,
2. Araştırma tasarımı,
3. Çalışılan tezlerin lisansüstü düzeyi,
4. Tezlerin hangi enstitü çatısı altında hazırlandığı,
5. Tezlerin hangi üniversite çatısı altında hazırlandığı,
6. Tezlerde çalışılan danışmanların unvanları,
7. Araştırmanın yapıldığı yıl,
8. Araştırmanın yapıldığı bölge,
9. Çalışmanın sayfa sayısı,
10. Araştırmada örneklem sayısı ve
11. Kırsal turizm ile ilişkilendirilen konular.

BULGULAR

Bu bölümde, kırsal turizm konulu lisansüstü tezlerden elde edilen verilere göre, önceden belirlenmiş olan kriterler doğrultusunda bir sınıflandırma yapılmaktadır. Sınıflandırmada; tez çalışmalarının özet içerikleri, lisansüstü düzeyi, yıllara göre dağılımları, kırsal turizm ile ilgili konu yönelimleri, araştırma tasarımı, bölge ve örneklem seçimi gibi çeşitli bibliyometrik özellikler ele alınmıştır.

Araştırma Tasarımına Göre Sınıflandırılması

Tablo 1’de kırsal turizm alanındaki lisansüstü tezlerin araştırma tasarımına göre sınıflandırılması gösterilmektedir. Buna göre, tez çalışmalarının büyük çoğunluğunun nitel araştırma tasarımına bağlı olarak gerçekleştiği görülmektedir. Buna ek olarak, kırsal turizmde tez çalışmalarının nicel araştırma tasarımına göre de hazırlandığı ve tezlerden bir tanesinin her iki araştırma yöntemini de kullanarak bir araştırma tasarımı gerçekleştirdiği görülmektedir.

Tablo 1. Araştırma Tasarımına Göre Sınıflandırılması

Araştırma tasarımı	Çalışma sayısı
Nitel araştırma tasarımı	13
Nicel araştırma tasarımı	6
Nitel + Nicel araştırma tasarımı	1
TOPLAM	20

Araştırmaların Özet Kurgularına Yönelik Sınıflandırılması

Tablo 2’de kırsal turizm alanında çalışılan lisansüstü tezlerin incelenen özet bölümlerinin belirli kriterlere göre sınıflandırılması görülmektedir. Buna göre; incelenen lisansüstü tezlerin özet bölümlerinde, araştırmanın amacının, araştırmada kullanılan yöntemin, araştırmanın yapıldığı bölgenin ve araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik sonucun çoğunlukla belirtildiği görülmektedir. Ancak bazı tez çalışmalarında bunların birine ya da birkaçına yer verilmemiştir. Birçok çalışma özetinde turizm ve kırsal turizme yönelik kavramsal bilgiye yer verilmiştir. Tez çalışmalarının özet bölümlerinin sayıca çok azında önerilere yer verilmiştir. İncelenen tez çalışmalarının bir tanesinin ise, özet ve/veya abstract bölümleri bulunmamaktadır.

Tablo 2. Özet Kurgularına Göre Sınıflandırılması

Özet Kurgusu	Belirtilmiş	Belirtilmemiş
Amaç	17	2
Yöntem	17	2
Araştırma Bölgesi	14	5
Sonuç	13	6
Öneri	2	17
Kavramsal Bilgi	13	6
Özetsiz çalışma	1	
TOPLAM	20	

Araştırmanın Lisansüstü Düzeyine Göre Sınıflandırma

Tablo 3’te çalışmaların lisansüstü düzeyine göre; yüksek lisans ve doktora olmak üzere iki düzeyde sınıflandırılması gösterilmektedir. Araştırma sonucunda erişilen bulgulara göre; Türkiye’de ‘kırsal turizm’ başlığı altında hazırlanan yüksek lisans tez çalışmalarının, doktora düzeyindeki tez çalışmalarına nazaran daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaların Lisansüstü Düzeye Göre Sınıflandırılması

Lisansüstü Düzey	Sayı	%
Doktora	5	25
Yüksek Lisans	15	75
TOPLAM	20	100

Araştırmalarda Danışman Unvanına Yönelik Elde Edilen Bulgulara Göre Sınıflandırma

Tablo 4’te tez çalışmalarında danışman unvanına göre bir sınıflandırma yapılmıştır. Buna göre; kırsal turizm kapsamında hazırlanan lisansüstü tezlerde, çoğunlukla Yrd. Doç. Dr. unvanına sahip danışmanlarla çalışıldığı görülmektedir. Tezlerde Yrd. Doç. Dr. danışmanlığında çalışılan araştırmalar yoğunlukta olmakla beraber, nicelik olarak ikinci sırada, Prof. Dr. unvanına sahip danışmanlarla çalışılan tez sayıları yer almaktadır. Doç. Dr. unvanına sahip akademisyenler danışmanlığında hazırlanan tez çalışmalarının ise daha az sayıda olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Danışman Unvanına Göre Sınıflandırılması

Unvan	Sayı	%
Prof. Dr.	6	30
Doç. Dr.	5	25
Yrd. Doç. Dr.	9	45
TOPLAM	20	100

Araştırma Yılına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Araştırma bulgularına göre; Türkiye’de kırsal turizm alanında çalışılan ilk lisansüstü tezin, 2003 yılında tamamlanan bir doktora tezi olduğu görülmektedir. Tablo 5’te araştırmanın yıllara göre sınıflandırılması görülmektedir. Buna göre; ‘kırsal turizm’ konusu kapsamında hazırlanan lisansüstü tezlerin, önceki yıllarda sayıca az olmasına karşın, son yıllarda kırsal turizm çalışmalarına olan yönelimin artmış olduğu ve buna bağlı olarak bu alanda hazırlanan tezlerin sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir. 2005, 2007 ve 2011 yıllarında ise kırsal turizm başlığı altında yüksek lisans veya doktora düzeyi olmak üzere herhangi bir lisansüstü teze rastlanmamaktadır.

Tablo 5. Araştırmaların tamamlandığı yıllara göre dağılımı

Araştırma yılı	Çalışma sayısı
2003	1
2004	1
2005	-
2006	2
2007	1
2008	-
2009	2
2010	3
2011	-
2012	2
2013	2
2014	1
2015	2
2016	3

Tez Çalışmalarının Sayfa Sayısına Göre Sınıflandırılması

Tablo 6’da hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının sayfa sayısına göre sınıflandırılması görülmektedir. Sınıflandırma; doktora ve yüksek lisans olmak üzere iki ayrı lisansüstü düzeyde ayrılarak yapılmıştır. İncelenen tezler doğrultusunda, doktora tezlerinde minimum sayfa sayısı 139 iken, maksimum sayfa sayısı 367 olarak görülmektedir. Diğer yandan, yüksek lisans düzeyindeki tezler incelendiğinde, minimum sayfası 95 ve yine maksimum sayfa sayısı ise 242 olarak görülmektedir.

Tablo 6. Sayfa Sayısına Göre Sınıflandırılması

Sayfa Sayısı	
Doktora Tezleri	Yüksek Lisans Tezleri
367	181
258	132
139	222

259	98
224	242
	108
	146
	129
	95
	211
	119
	118
	113
	164
	170

Araştırmanın Yapıldığı Bölgeye Göre Sınıflandırılması

Tablo 7’de araştırmaların yapıldıkları bölgelere göre sınıflandırılması gösterilmektedir. Araştırma bulgularına göre; kırsal turizm kapsamında incelenen lisansüstü tezler kapsamında, bazı il ya da ilçelerde birden fazla araştırma yapıldığı görülmektedir. Araştırmalardan bir tanesi 28 ayrı ilde yapılmıştır. Araştırmanın yapıldığı bölge olarak Ankara ili seçiminin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Ankara ili ve ilçelerinin kırsal turizme elverişli olma durumu ve genel olarak kırsal turizme bakış açısı, araştırılan konular arasındadır. Buna ek olarak; kırsal turizm alanında yapılan araştırmaların çoğunluğunun İç Anadolu Bölgesi’nde, en az araştırmanın ise, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yapıldığı sonucuna varılmaktadır. Tabloda kırsal turizm konulu araştırmaların yapıldığı bölgelerin, tez sayılarına nazaran yoğun olarak görülmesinin nedeni, ilgili konuda yapılan araştırmalardan bir tanesinde, araştırma bölgesi olarak 26 farklı il ve ilçenin ele alınmasıdır.

Tablo 7. Araştırmanın Yapıldığı Bölgeye Göre Sınıflandırılması

Coğrafi Bölgeler						
Akdeniz	Karadeniz	İç Anadolu	Ege	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu	Marmara
Antalya körfezi batısı	Safranbolu-Yörükköyü	Ankara-Haymana	Şirince (2 tane)	Elazığ	Diyarbakır	Kırklareli-Trakya
Kahraman Maraş (2)	Bartın- Uluyayla	Ankara-Beypazarı (2)	Fethiye	Van- (2) Gevaş	Mardin	Çanakkale-Ayvacak
Hatay	Giresun	Ankara- Ayaş	Ödemiş- Tire-Kemalpaşa	Ağrı	Şanlıurfa	Kazdağı- Adatepe ve Mehmetalan
Isparta	Ordu	Yozgat	Afyonkarahisar	Erzurum		
	Samsun	Tokat (2)	Burdur	Erzincan		
	Kastamonu	Amasya	Uşak	Kars		
	Trabzon	Çankırı				
		Çorum				
		Konya				
		Kütahya				
		Nevşehir				
		Sivas				

Araştırmalardaki Örneklem Sayısına Yönelik Bulguların Sınıflandırılması

Tablo 8’de Türkiye’de çalışılan kırsal turizm konulu lisansüstü tezlerin, araştırmada kullanılan örneklem sayısına göre sınıflandırılması gösterilmektedir. Sınıflandırma, örneklem sayısı ve örnekleme oluşturan kişilerin kimler olduğuna bağlı olarak geliştirilmiştir. Buna göre, çalışılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun örneklem olarak yer-

el halkı seçtiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, paydaşların kırsal turizme bakış açısını ölçmek amacıyla, paydaşların da örneklem olarak alındığı bazı çalışmalar mevcuttur. Yapılan araştırmaların sadece birinde örneklem; yerel halk, işletme yöneticileri, çalışanlar ve yerli/yabancı turistler olmak üzere beş farklı kesim olarak alınmıştır. Örneklem olarak kamu yöneticilerini ele alan bir tez çalışması da mevcuttur.

Tablo 8. Örneklem Sayısına Göre Sınıflandırılması

Örneklem							
Örneklem Sayısı	Yerel halk	Yöneticiler	Çalışanlar	Kamu Yöneticileri	Turistler		Akademik personel
					Yerli	Yabancı	
50	50						
283	283						
100	100						
150	150						

10	8	2					
460				460			
96	96						
296	296						
303	303						
15							15
20	13		7				
414	80		80		138	116	
Belirsiz				2			
Literatür çalışması				1			
Erişilemeyen tezler				5			

Araştırmaların Hangi Üniversite Çatısı Altında Yapıldığına Yönelik Sınıflandırma

Tablo 9'da, hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının hangi üniversite çatısı altında yapıldığına dair sınıflandırma gösterilmektedir. Buna göre, en fazla kırsal turizm başlığı altında hazırlanan lisansüstü tezin Ankara Üniversitesi'ne ait olduğu görülmektedir. Diğer kırsal turizm tezlerinin ise farklı illerdeki üniversitelere eşit oranda dağılımı gözlemlenmektedir.

Tablo 9. Üniversiteye Göre Sınıflandırılması

Üniversite	Çalışma Sayısı
Ankara Üniversitesi	6
Trakya Üniversitesi	1
Adnan Menderes Üniversitesi	1
Ege Üniversitesi	1
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	2
Muğla Üniversitesi	1
Gazi Üniversitesi	1
Anadolu Üniversitesi	2
Balıkesir Üniversitesi	2
Selçuk Üniversitesi	1
Süleyman Demirel Üniversitesi	1
Sakarya Üniversitesi	1
TOPLAM	20

Araştırmaların Hangi Enstitü Çatısı Altında Yapıldığına Yönelik Sınıflandırma

Tablo 10'da, hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının hangi enstitü çatısı altında yapıldığına dair sınıflandırma gösterilmektedir. Buna göre, kırsal turizm konulu lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun Sosyal Bilimler Enstitüsü çatısı altında hazırlandığı görülmektedir. Buna ek olarak, Fen Bilimleri ve Eğitim Bilimleri enstitülerinde de konuya ilişkin tez çalışmaları yapıldığı görülmektedir. Sağlık Bilimleri Enstitüsü çatısı altında hazırlanan, kırsal turizm alanında yapılmış bir lisansüstü tez çalışmasına ise ulaşılmamıştır.

Tezlerin Kırsal Turizm İle İlişkilendirilen Konularına Göre Sınıflandırılması

Tablo 11'de incelenen lisansüstü tezlerin kırsal turizmle ilişkin konu seçimlerine göre sınıflandırılması görülmektedir. Buna göre, tezlerin büyük bir çoğunluğunun konusunun,

örneklem olarak seçilen bölge veya yörenin kırsal turizmi gerçekleştirmeye uygun olup olmadığı olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda sayıca az olsa da kırsal turizmin sosyo-ekonomik etkilerini, kırsal turizmde ziyaretçi motivasyonlarını ve paydaşlar arasında özellikle yerel halkın kırsal turizme bağlı tutumlarını inceleyen çalışmalar da mevcuttur.

Tablo 10. Enstitüye Göre Sınıflandırılması

Enstitü	Çalışma Sayısı	Çalışma yüzdesi (%)
Sosyal Bilimler Enstitüsü	15	75
Fen Bilimleri Enstitüsü	4	20
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	5
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	-	0
TOPLAM	20	100

Tablo 11. Konularına Göre Sınıflandırılması

İlişkilendirilen Konular	Çalışma Sayısı
Kırsal turizm potansiyeli	6
Yerel halkın kırsal turizme yönelik tutumları	4
Kamu yöneticilerinin kırsal turizme yönelik tutumları	1
Ziyaretçi motivasyonu	1
Peyzaj özellikleri	2
Alternatif turizm	1
Kırsal kalkınma ve politika	2
Ürün çeşitlendirme	1
Girişimcilik	1
Ekosistem servisleri	1

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında 2003-2016 yılları arasında hazırlanan kırsal turizm konulu tezlerle yönelik bibliyometrik kriterler çerçevesinde bir sınıflandırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilmektedir; tez özetlerinde, araştırmanın amaç, sonuç, yöntem ve yine araştırmanın yapıldığı bölgelerin belirtildiği göze çarpmaktadır. Buna karşılık, tez özetlerinin

neredeysse tamamında önerilere yer verilmediği görülmüştür.

Araştırmaların lisansüstü düzeye göre sınıflandırılmasından elde edilen bulgular incelendiğinde, Türkiye’de ‘kırsal turizm’ başlığı altında hazırlanan yüksek lisans tez çalışmalarının, doktora düzeyindeki tez çalışmalarına nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. Kırsal turizm konulu doktora tezlerinin azlığı göze çarpmaktadır. Bu alanda doktora düzeyinde daha çok çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Yapılan tez araştırmalarının bölge bazında İç Anadolu Bölgesi’nde ve özellikle Ankara ili ve ilçelerinde sayıca fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, ülkemizde kırsala elverişli diğer bölgelerde de araştırma sayıları artırılabilir. Diğer yandan, incelenen kırsal turizm tezlerinde, örneklem olarak çoğunlukla yerel halkın seçildiği göze çarpmaktadır. Buna karşılık, turizm çalışanlarının, yöneticilerin ve yerli ve/veya yabancı turistlerin kırsal turizme karşı tutumlarını ölçen çalışma sayısı oldukça azdır. Bu konuda daha fazla araştırmanın yapılmasının, kırsal turizm alanında yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmaların yıllara göre sınıflandırılmasına ait bulgulara bakıldığında, Türkiye’de kırsal turizm alanında çalışılan ilk lisansüstü tezin, 2003 yılında hazırlanmış olan bir doktora tezi olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, kırsal turizm konulu olarak hazırlanmış olan lisansüstü tezlerin önceki yıllarda sayıca az olmasına karşın, son yıllarda kırsal turizm çalışmalarına olan yönelimin artmış olduğu görülmektedir.

Hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının hangi enstitü çatısı altında olduğuna dair elde edilen bulgulara göre, kırsal turizm konulu lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun Sosyal Bilimler Enstitüsü çatısı altında hazırlandığı görülmektedir. Buna ek olarak, Fen Bilimleri ve Eğitim Bilimleri enstitülerinde de kırsal turizmle ilişkilendirilen farklı konulardaki tez çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Diğer yandan, Sağlık Bilimleri Enstitüsü çatısı altında hazırlanan, kırsal turizm alanında yapılmış bir lisansüstü tez çalışmasına ise rastlanmamaktadır.

Tezlerin kırsal turizmle ilişkilendirilen konuları incelendiğinde; büyük çoğunluğunun, bölgenin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi ve yöre halkının kırsal turizme karşı tutumu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kırsal turizm ile ilişkilendirilebilecek pazarlama, yönetim, kırsal turizm paydaşların analizi gibi konulara da yer ve önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın, gelecekte bu alanda benzer analizleri gerçekleştirecek olan bibliyometrik incelemeler için karşılaştırma yapılmasına olanak sağlayacak nitelikte olduğu düşünülmekte ve gelecek araştırmalara da katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla beraber, turizm alanında gerçekleştirilecek bibliyometrik çalışmaların devamlılığı, turizmin çeşitli alanlarında bilgi sahibi olmak ve ilgili alanlara daha geniş bir bakış açısıyla bakabilmek adına katkı sağlayacaktır [26]. Son olarak, ileride yapılacak olan kırsal turizm alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bibliyometrik inceleme çalışmalarında sınıflandırma işleminin; veri toplama yöntemleri, yerli, yabancı ve çeviri olmak üzere kaynak sayıları, tezlerin bildiri ya da makale olmak üzere akademik çıktı olarak yayınlanıp yayınlanmadığı gibi farklı bibliyometrik kriterlere göre yapılmasının da alana katkıda bulunacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKLAR

[1] Arslan, E., Emeksiz, M. (2016). Konaklama İşletmelerinde Çevre Yönetimi Konusunun Bibliyometrik

Profili ve Gelecek Çalışmalar İçin Öneriler.

[2] Aydın, B. (2014). Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinde (YÖKTEZ) Yiyecek İçecek İşletmeciliği Alanında Kayıtlı Bulunan Tezlerin Bibliyometrik Analizi. Kozak, Günlü (Ed). VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı, 04-05 Nisan 2014, Ankara, 55-70.

[3] Babayev, E. (2016). Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri: Türkiye Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 534-542.

[4] Bozok, D., Kılıç, S. N., Özdemir, S. S., (2017). Turizm literatüründe kırsal turizmin bibliyometrik analizi. Journal of Human Sciences, 14(1), 187-202.

[5] Cevizkaya, G., Avcıkurt, C., İlsay, S. (2014). Turizm Alan Yazımında Engelliler ile İlgili Çalışmaların Bibliyometrik Profili(2000-2013). 15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, 13-16 Kasım 2014, Ankara, 145-151.

[6] Çakıcı, A.C., Yıldırım, O., Karacaoğlu, S. (2013) Ulusal turizm kongreleri bildirilerinin bibliyometrik profili. 14.Ulusal Turizm Kongresi, 05-08 Aralık 2013, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

[7] Çallı, D. S. (2015). Turizm Yazımında Teorik Çerçeve Yaşanan Tartışmalar ve Turizmoloji Üzerine Nitel Bir Değerlendirme. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7, 135-142.

[8] Çeken, H., Karadağ, L., Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm Ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8 (1), 1-14 (2007).

[9] Çiçek, D., Kozak, N. (2012). Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi’nde Yayımlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili. Kozak, Yeşiltaş (Ed). VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, Nisan, Kemer, Antalya, 196-211.

[10] Countryside Agency and English Tourism Council (2001). Working for the Countryside a Strategy for Rural England, 2001-2005. Cheltenham: Countryside Agency.

[11] Evren, S., Kozak, N. (2013). Bibliometric Analysis of Tourism and Hospitality Related Articles Published in Turkey. Anatolia -An International Journal of Tourism and Hospitality Research. 25 (1), 61–80.

[12] Hall, C. M. (2011). Publish and perish? Bibliometric analysis, journal ranking and the assessment of research quality in tourism. Tourism Management, 32(1), 16-27.

[13] İçöz, O., Kozak, N. (1999). Turizm İşletmeciliği Dergisinin Turizm Literatürüne Katkısı Hakkında Bir İnceleme. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 10, Eylül-Aralık, 9-17.

[14] Jogaratnam, G., McCleary, K. W, Mena, M. M. ve Eun Yoo, J. J. (2005). An

analysis of hospitality and tourism research: Institutional Contributions.

Journal of Hospitality & Tourism Research, 29 (3), 356-371.

[15] Karagöz, D, Kozak, N.(2014). Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi’nin Bibliyometrik Analizi: Araştırma Konuları ve Kurumlar Arası İş Birliğinin Sosyal Ağ Analizi ile İncelenmesi. Türk Kütüphaneciliği, 28(1), 47-61.

[16] Karagöz, D., Yüncü, R. H. (2013). Sosyal Ağ Analizi ile Turizm Alanında Yazılmış Doktora Tezlerinin Araştırma Konularının İncelenmesi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(15), 206-232.

[17] Kaya, B. (2014). Annals of Tourism Research Dergisinde 2004-2013 Yılları Arasında Yayımlanan Makalel-

erin Bibliyometrik Analizi. Kozak, Günlü (Ed). VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı, 04-05 Nisan 2014, Ankara, 39-54.

[18] Kiper, T. (2006). Safranbolu Yörükköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Ankara, 22-36.

[19] Kodaş, D., Eröz, S. S. (2012). Kırsal Turizm İle Kültürel Turizmin Bütünleşmesi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (22) 169-174.

[20] Kozak, N. (1995). Türkiye’de Yayımlanan Turizm Konulu Makaleler Üzerine Bir İnceleme. Anatolia Türk Turizm Yazını Araştırmaları III, Mart.

[21] Kozak, N. (1996). Dünyada Turizm ve İlgili Alanlarında Yayımlanan Dergiler. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Mart- Haziran, 80-91.

[22] Kozak, N. (2001). Türkiye’de Turizm Pazarlaması Literatürünün Gelişim Süreci: 1972-1998 Yılları Arasında Hazırlanmış Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bibliyografik Bir İnceleme. Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi: Bahar, 12, 26-33.

[23] Küçükaltan D. (1997). Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm. 7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi, 1. Kitap, İzmir 20-22 Ekim, Pro-Ofset Matbaacılık, İzmir, s. 212.

[24] Nergiz, H. G. (2014). Türkiye’de Lisansüstü Turizm Tezlerinin Bibliyometrik Profili (1990- 2013). Kozak, Günlü (Ed). VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı, 04-05 Nisan 2014, Ankara, 212-221.

[25] Özel, Ö. H., Kozak, N. (2012). Turizm Pazarlaması Alanının Bibliyometrik Profili (2000- 2010) ve Bir Atıf Analizi Çalışması. Türk Kütüphaneciliği, 26(4), 715-733.

[26] Pina, I. P. A. ve Delfa, M. T. D. (2005). Rural Tourism Demand by Type of Accommodation. Tourism Management, 26(6): 951-959.

[27] Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi. Ege Coğrafya Dergisi, 12, 1-11.

[28] Soykan, Füsün, (2006), Avrupa’da Kırsal Turizme Bakış Açısı ve Kazanılan Deneyim. II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, (20-22 Nisan 2006), Bildiriler Kitabı, Balıkesir, s. 73.

[29] Şahin, Ş., Acun, A. (2015). Turist Rehberliği Alanının Bibliyometrik Profili (Makaleler ve Lisansüstü Tezler). 16. Ulusal Turizm Kongresi, Çanakkale.

[30] Tayfun, A., Küçükergin, F., Aysen, E., Eren, A., Özekici, Y. K. (2016). Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 1(50-69).

[31] Temizkan, P.S., Çiçek, D., Özdemir, C. (2015). Sağlık Turizmi Konusunda Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Profili. International Journal of Human Sciences. 12(2), 395- 415.

[32] Turan, A. (2014). Turizm Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Bibliyometrik Özellikleri (1984-2013). Kozak, Günlü (Ed) VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı, 04-05 Nisan 2014, 3-15.

[33] Türktarhan, G. (2014). Türkiye’de Turizm Alan yazınının İncelenmesi: “Sistematik Türkiye Turizm İşletmeciliği Bibliyografyası (1929- 1984)” Üzerine Bir İnceleme. Kozak, Günlü (Ed). VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı, 04-05 Nisan 2014, Ankara, 183-199.

[34] Türktarhan, G. ve Kozak, N. (2012). Turizm Yıllığı’nın Bibliyometrik Profili. Kozak, Yeşiltaş (Ed). VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, Kemer, Antalya, 567-584.

[35] Zencir, E. ve Kozak, N. (2012). Sosyal Bilimler Enstitü Dergilerinde Yayımlanan Turizm Makalelerinin Bibliyometrik Profili (2000-2010). Kozak, Yeşiltaş (Ed). VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, Kemer, Antalya, 673-682.